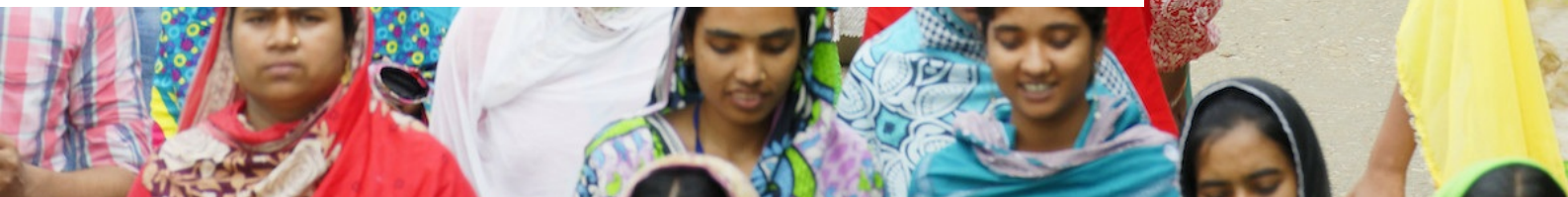

Forsvarets logistikkorganisasjon Strategiske anskaffelser (FLO SA)

Rapportering offentlige anskaffelser 2023

for offentlig sektor (ikke omfattet av åpenhetsloven)

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) gir offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. Et annet viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det oppdaterte nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Medlemmer i Etisk handel Norge bruker sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og bærekraftig forretningspraksis. Medlemmene er forpliktet til å jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd gjennom aktsomhetsvurderinger. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, klima, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø, klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og

aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Vedlagte rapport gjelder våre medlemmer i offentlig sektor som ikke er omfattet av åpenhetsloven og rapporten er offentlig tilgjengelig og kan lastes ned fra våre nettsider www.etiskhandel.no. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

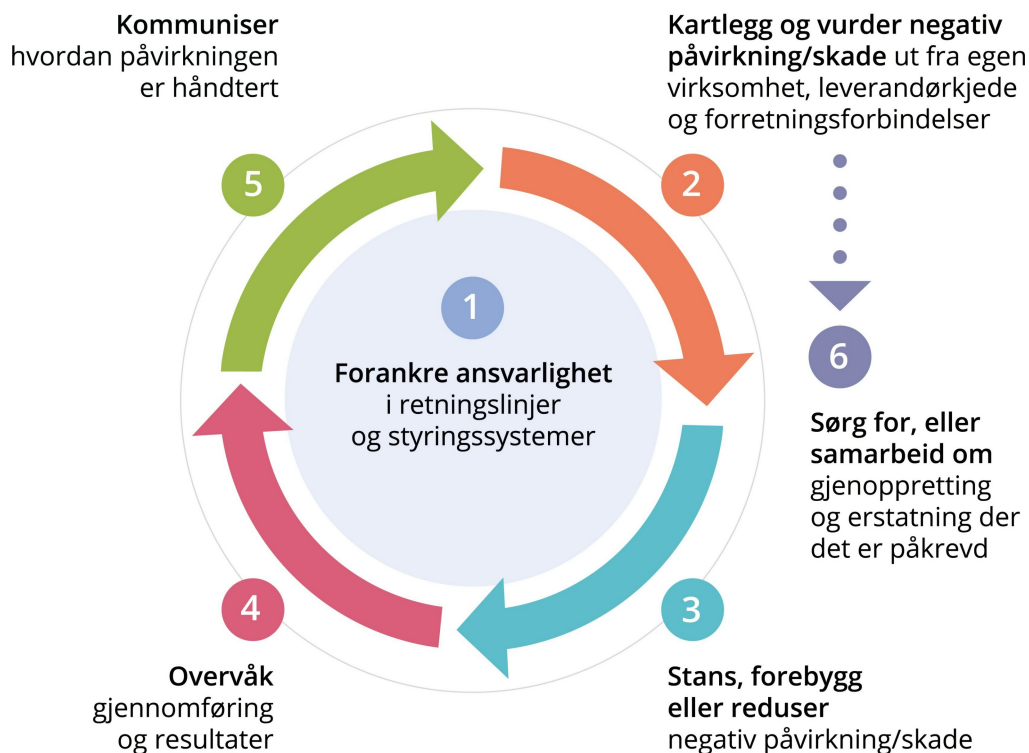

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø

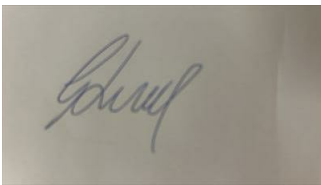

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/ virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord fra virksomhetsleder

Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO) ved Strategiske anskaffelser (SA) inngår rammeavtaler, kontrakter og forvalter militære forsyningsavtaler for Forsvaret og Forsvarssektoren. Våre overordnede mål er å støtte Forsvarets interne kunder i fred, krise og krig og å få mest mulig verdi for Forsvarets midler. Bærekraft er inntatt som et av satsingspunktene i FLO SAs strategi. Forsvaret og FLO SA har som målsetting å foreta effektive anskaffelser som understøtter en positiv samfunnsutvikling som tar hensyn til mennesker, samfunn og miljø. I FLO skal vi være bevisst vår innkjøpsmakt og bidra til å redusere Forsvarets fotavtrykk gjennom bærekraftige drift- og tjenesteanskaffelser. Bærekraftig anskaffelse fremmer innovasjon ved å oppmuntre til utvikling og bruk av nye og mer miljøvennlige teknologier og produkter. Dette kan forbedre konkurransevnen til leverandører og skape et insentiv for andre organisasjoner til å forbedre sine egne praksiser. For å øke fokuset og kompetansen i FLO SA så er det styrket med ressurser for å ytterligere sikre og øke kompetansen innenfor bærekraft, både i et anskaffelsesperspektiv og under avtalens varighet. Vår reise mot bærekraft er en kontinuerlig innsats, og denne rapporten tjener som et øyeblikksbilde av vår nåværende innsats og fremtidige ambisjoner.

Tommy Gripp Lund
Sjef FLO SA

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Forsvarets logistikkorganisasjon Strategiske anskaffelser (FLO SA)

Adresse hovedkontor

Lysaker torg 45, 1366 Lysaker

Antall ansatte

180

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Amanda Stokkeland Asklien, Forretningsanalytiker, 94986466

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

aasklien@mil.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

FLO Strategiske anskaffelser (FLO SA) har hovedansvar for gjennomføring av anskaffelsesprosesser for driftsanskaffelser og implementering og forvaltning av inngåtte kontrakter og rammeavtaler for forsvarssektoren. FLO SA er inndelt i innkjøpsseksjoner og kontraktsavdelinger som er kategoristyrte, innkjøp tar seg av avrop på rammeavtaler og kontrakt tar seg av inngåelsen av rammeavtaler og kontrakt. FLO SA består også av viktige støttefunksjoner som analyse og digitalisering og merkantil og juridisk. FLO SA har tre hovedkategorier som igjen er delt inn i 12 markedsinndelte kategorier. Hovedkategoriene er vedlikehold, militære felleskategorier og støttekategorier som ledes av en avdelingssjef. Hver avdelingssjef har flere seksjonssjefer under seg som leder de enkelte kategoriene. Vedlikehold består av land, sjø, luft og IKT, militære felleskategorier består av ammunisjon, personlig bekledning og utstyr (PBU), sanitet og basemateriell og petroleum, oil and lubricants (POL) og støttekategoriene består av Forbruksmateriell og proviant, reise og transport og profesjonelle tjenester.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

17 631 000 000

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

1 275

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

---

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Mål: Det skal utarbeides en plan for å kommunisere og forberede markedet på kommende minimumskrav innenfor bærekraft. Herunder gjennomføre den årlige logistikk-konferansen Norsk militær logistikkforum (NMLF) som er en viktig arena for informasjonsutveksling og å bli bedre kjent med leverandører.

Status: Vi har gått bort fra målet om å sette minimumskrav, da våre anskaffelser er for forskjellige. Vi handler alt fra penner til ammunisjon. Men bærekraft i anskaffelser var et tema på NMLF i 2023, og vi fikk informert leverandørene at FLO har ambisjoner på dette området.

2

Mål: Vi skal i løpet av 2023 jobbe systematisk for å heve kompetansen i FLO SA innenfor bærekraft. Vi gjennomfører flere kurs i «Bærekraft i anskaffelser» med mål om at alle kategorisjefer, kategoriensvarlige, anskaffelsesledere og kontraktsansvarlige har gjennomført kurset i løpet av året. Vi har også planer om å gjennomføre målrettede opplæringer tilpasset kategoriene kompetansebehov.

Status: Vi har gjennomført 2 interne kurs i Bærekraft i anskaffelser i 2023 med ca. 25 deltakere. Vi har gjennomført webinar på kommende forskriftsendring i samarbeid med Forsvarsbygg og FMA med ca. 400 deltakere. Vi har hatt bærekraft og kontraktsoppfølging som tema på fagdager med hele FLO SA. Vi har utpekt bærekraftsansvarlige i hver avdeling som har fått innvilget SOA bærekraftsertifisering. Vi har hatt deltagere på forskjellige kurs for eksempel i regi av Etisk handel. Vi har hatt spesifikt møte mellom Miljømerking Norge og kategori PBU, som har store risikoer innenfor sitt område.

3

Mål: Jobbe videre med med datainnsamling fra kategoriene i forbindelse med oppfølging av leverandører for å få enda bedre oversikt over hva vi er gode på og hva vi må jobbe mer med. Vi har et håp om at vi kan få til en mer automatisert innsamling av data når vi får på plass et nytt kontraktshåndteringssystem forhåpentligvis i løpet av 2024.

Status: Vi har utarbeidet et nytt rapporteringsskjema og flyttet ansvaret til de bærekraftsansvarlige for hver avdeling. Anskaffelse av nytt KGV og KAV er forsinket på grunn av organisatoriske endringer i våre anskaffelsesmiljøer.

4

Mål: Det skal i løpet av 2023 utarbeides et forslag til policy/målsetninger for bærekraft som skal fremsendes til Forsvarsstaben. Denne skal være i tråd med Etisk handel sin prinsipperklæring.

Status: Det er sendt til forsvarsstaben for godkjenning.

5

Mål : Det skal i løpet av året utarbeides minimumskrav og anbefalinger for bærekraftkriterier og krav til leverandørene ved gjennomføring av anskaffelser og inngåelse av rammeavtaler.

Status : Etter en gjennomgang av vår portefølje og vurdering av denne har vi nå gått bort fra dette målet. Vi har heller bestemt at det skal utarbeides en veileder for bærekraft i anskaffelser som skal støtte anskaffelseslederne og kontraktsansvarlige i deres arbeid.

6

Mål : Det skal i løpet av året utarbeides en helhetlig og målbar plan for oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i anskaffelsene og inngåtte kontrakter herunder nominere rammeavtaler til oppfølging gjennom FLO sin revisjonsplan.

Status : FLO SA har ikke fått implementert/gjennomført dette på en systematisk og gjennomgående måte hos alle avdelingene da det har manglet på kapasitet i 2023 og at dette vil bli prioritert i 2024.

7

Mål : Faggruppen i bærekraft skal bli enda bedre rustet til å støtte kategoriene med å planlegge, gjennomføre, følge opp arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis.

Status : Vi har blitt mer rustet til dette pga. de utnevnte bærekrafts ansvarlige i hver avdeling, som også har fått kompetansebygging på området, men dette er et område hvor det gjenstår en del arbeid og som også vil være en del av fokusområdet i 2024.

8

Mål : Tilegne oss mer kunnskap om hvordan vi kartlegger risiko på land og sektornivå i kategoriene.

Status : Vi var 3 stk. på kurs hos etisk handel (kontraktsoppfølging etisk handel). Vi har også informasjon om dette i bærekraftskurset.

9

Mål : Øke fokuset i organisasjonen på viktigheten av god dialog med markedet i planleggingsfasen, spesielt i umodne sektorer. Bruke hjelpemidlene vi har til dette.

Status : Dette er et tema som vi har fokus på i Bærekraftskurset. Vi har også laget et hjelpearke for markedsdialog som skal benyttes i hver anskaffelse. Når anskaffelseslederne lager en kontraktsstrategi så må de huke av om det er utført markedsdialog og eventuelt forklare hvorfor ikke.

10

Mål : Gå gjennom porteføljen vår av aktive kontrakter å se hvor vi har kartlagt og jobber aktivt med prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Vi må også se gjennom resterende portefølje for å se om noen bør kartlegges og prioriteres.

Status : FLO SA har ikke fått implementert/gjennomført dette på en systematisk og gjennomgående måte hos alle avdelingene da det har manglet på kapasitet i 2023 og at dette vil bli prioritert i 2024.

11

Mål:

Vi må utarbeide planer med målrettede tiltak for å håndtere våre mest vesentlige risikoområder og definere tydelig hvem som har ansvaret for dette.

Status:

FLO SA har ikke fått implementert/gjennomført dette på en systematisk og gjennomgående måte hos alle avdelingene da det har manglet på kapasitet i 2023 og at dette vil bli prioritert i 2024.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Fortsette å heve kompetansenivået innenfor bærekraftige anskaffelser for hele organisasjonen

2

Reduser miljøpåvirkning ved å øke gjenbruk av driftsmateriell og kvartermateriell.

3

Undersøk mulighetsrommet og iverksett tiltak for mer gjenbruk, reparasjon og vedlikehold av PBU.

4

Gå gjennom porteføljen vår av aktive kontrakter slik vi at vi få kartlagt risikoområder og prioritering av disse. Vi skal utarbeide planer med målrettede tiltak for å håndtere våre mest vesentlige risikoområder og definere tydelig hvem som har ansvaret for dette.

5

Utarbeide en helhetlig og målbar plan med tilhørende rutiner og maler for oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår og menneskerettigheter i anskaffelsene og inngåtte kontrakter.

6

Utnevne personer i Bærekraftsgruppa som ansvarlige for spesifikke områder innenfor Bærekraft, herunder arbeidslivskriminalitet, menneskerettigheter og klima/miljø. Dette innebærer kompetanseheving og utøvende rådgivning til resten av organisasjonen innenfor det spesifikke området i anskaffelser/kontrakter med forhøyet risiko.

7

Implementert endring fra FOA 7-9(evaluering 30 % på klima og miljø) på en god måte i organisasjonen.

8

Gjøre vurderinger for hvordan vi kan få en anskaffelsesstrategi som er i tråd med Etisk handels prinsipperklæring.

1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørenes aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.forsvaret.no/om-forsvaret/miljo>

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Anskaffelsesstrategien ble utviklet for hele forsvarssektoren, med representanter fra alle etater (Forsvaret, FMA, Forsvarsbygg og FFI) og ble vedtatt april 2023. Et av satsningsområdene i strategien er "Anskaffelser skal ivareta klima, miljø og samfunn i hele verdikjeden". Under dette satsningsområdet står det blant annet "Sektoren skal bruke kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier og/eller kontraktskrav for å ivareta bærekraft i alle anskaffelser, her under arbeid- og arbeidstakernes rettigheter".

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

---

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Risikovurdering og således aktsomhetsvurderinger relatert til bærekraftig forretningspraksis er et grunnleggende krav i alle FLO SA sine anskaffelser. Dette ansvaret er forankret i våre styrende dokumenter som er laget av prosessansvarlig. Prosessansvarlig er en del av lederteamet i FLO SA. Oppfølging innenfor hver kategori ligger på kategoriansvarlig som igjen følges opp av kategorisjefene på hvert område. I tillegg til dette har vi, innenfor alle aspekter av bærekraft, en faggruppe som tilbyr støtte på tvers av kategoriene. Faggruppen tilbyr sparring, hjelp med kartlegging og undersøkelser dersom det er et behov.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

Vi har i en periode hatt et eget kurs som gikk på hvordan man gjorde risikovurderinger i anskaffelser. I tråd med modenheten i organisasjonen har dette kurset "Risikostyring i anskaffelser" nå blitt mer fragmentert og risiko behandles sammen med hvert område. FLO SA har de siste årene utviklet flere kurs som til sammen er en kursportefølje som skal støtte opp under og gi tilsvarende kunnskap som SOA Basis. De som har fullført alle kursene vil også få mulighet til å gjennomføre SOA basis testen. Som en del av dette har vi utarbeidet "Bærekraft i anskaffelser" som baserer seg på og skal tilfredsstille kravene til fagplanen til SOA Bærekraft. Dette kurset skal alle ansatte som jobber med anskaffelser gjennomføre. Her gjennomgår krav og praktiske forhold som skal gjøre alle i stand til å jobbe systematisk med bærekraft både internt og eksternt mot leverandørene våre. Vi har også gjort en stor og god jobb med å oppdatere interne dokumenter og maler. Interne dokumenter og maler vil også holdes jevnlig oppdatert.

1.C Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Forsvarssektorens klima og miljøstrategi og Sjef FLO sin handlingsplan for miljø og bærekraft i FLO legger føringer for hvordan dette skal følges opp i Forsvarssektoren og i FLO. Det jobbes med å få på plass en policy eller målsetninger for bærekraft i FLO og Forsvaret. FLO SA har laget et forslag for det som omhandler anskaffelser mens den interne delen skal lages av Forsvarsstaben. Denne er i prosess. Det er også laget en handlingsplan for miljø og bærekraft i FLO som bygger på Forsvarssektorens klima og miljøstrategi samt Sjef FLO sin overordnede plan for FLO. Handlingsplanen for miljø og bærekraft følges opp i ledermøter hvor alle ledere i de forskjellige driftsenhetene må rapportere på status og planer. Vi har også en miljøleder i FLO Stab som har det overordnede ansvaret for å praktisk følge opp punktene.

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Vi har måler vi bruker i alle anskaffelser som tydeliggjør det vi forventer av leverandørene våre. I det innledende arbeidet med en ny anskaffelse skal anskaffelsesleder sette sammen teamet sitt av kommersielle ressurser, brukere av sluttproduktet, fagstøtte på de relevante områdene, ansvarlige for kontraktsoppfølgingen m.m. for å dekke behovet for kompetanse for å få anskaffelsen så god som mulig på alle områder. Noe av det første teamet skal sette i gang med er en risikovurdering av alle aspektene av anskaffelsen, herunder bærekraft, må vurderes. Viktig i dette arbeidet er kommunikasjon med markedet og potensielle leverandører. Basert på dette skal det avgjøres hva som skal være kvalifikasjonskrav, spesifikasjoner/krav til produktet eller tjenesten som skal anskaffes, tildelingskriterier, kontraktskrav og hvordan dette skal følges opp i kontrakten. Det skal også gjøres en tilsvarende risikovurdering når man vet hvilken leverandør som får tildelt kontrakten. Dette er fordi man må forsikre seg om at det som er leverandørspesifikt med tanke på erfaringer, historikk, samarbeidspartnere, i hvilke land leverandøren holder til osv., blir tilstrekkelig ivaretatt i kontraktsoppfølgingen.

1.D.2 Hvordan jobbes det med å ivareta prinsipperklæringen?

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Dialog med markedet er veldig viktig for å kartlegge hvilke krav og kriterier som burde stilles i de aktuelle anskaffelsene. Vi har også erfart at vi trenger et godt samarbeid med ulike organisasjoner som Miljømerking Norge og Etisk handel Norge for å nyttiggjøre oss av den kompetansen de har på spesifikke områder. For eksempel i forhold til å sette kvalifikasjonskrav til leverandørens code of conduct og sporbarhet i leverandørkjeden i tekstilanskaffelser har vi lært mye av å snakke med leverandører og Etisk handel Norge.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, dyr, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, dyr, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

2.A.1 Risikokartlegging

Noe av det første et anskaffelsesteam skal sette i gang med er en risikokartlegging av alle aspektene av anskaffelsen, herunder bærekraft. Basert på dette skal det avgjøres hva som skal være kvalifikasjonskrav, spesifikasjoner/krav til produktet eller tjenesten som skal anskaffes, tildelingskriterier, kontraktskrav og hvordan dette skal følges opp i kontrakten. I risikokartleggingen er det flere verktøy som kan benyttes, vi har en intern veiledning på risikovurdering og vi har flere kilder vi henviser saksbehandlerne å bruke, deriblant Etisk handel Norge, Miljømerking Norge og DFØ. I tillegg til disse har vi en faggruppe i FLO SA som består av personer som kan støtte ekstra innenfor bærekraft. Vi har som mål at risikokartlegging skal gjøres i alle våre anskaffelser.

2.A.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	Anskaffelse av vask og rens.
Ant. leverandører på avtalen	6 delkontrakter
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Det ble stilt kvalifikasjonskrav til etisk handel i form av sporbarhet i leverandørkjeden og leverandørens code of conduct.
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	

2

I hvilke type anskaffelser	Arbeidsklær og verneutstyr
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Det ble stilt kvalifikasjonskrav til etisk handel i form av sporbarhet i leverandørkjeden og leverandørens code of conduct.
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	

I hvilke type anskaffelser	Vikartjenester
Ant. leverandører på avtalen	5 kontrakter
Anvendt som kvalifikasjonskrav	
Anvendt ved tildeling av kontrakt	
Anvendt som kontraktsvilkår	Inntatt bestemmelser om utvidet innsyn for å sikre kravet til likebehandling som følge av arbeidsmiljøloven og HTA

Vi har med etiske kontraktsvilkår (utarbeidet av DFØ) i alle våre anskaffelser, lister derfor opp 3 anskaffelser hvor vi har stilt krav utover standard malverk.

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Negativ klima og miljøpåvirkning	Utslipp	Norge
Brudd på lønns og arbeidsvilkår	Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid	Norge
Brudd på menneskerettighet i leverandørkjeden	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnarbeid Helse, miljø og sikkerhet	Globalt

Vi skal omstille fra en lineær- til en sirkulær økonomi. Dette innebærer blant annet at varer og tjenester vi anskaffer i dag må kunne gjenbrukes og resirkuleres slik at minst mulig materiell og materialer ender opp til forbrenning og deponi. Videre skal vi utrede mulighetene for systemer som gir økt ombruk, gjenbruk og reparasjon av materiellkategorier som i dag gir store mengder avfall.

Bærekraftige anskaffelser av varer og tjenester er et nøkkelområde for omleggingen til en sirkulær økonomi. I våre anskaffelser skal klima og miljø vurderes på lik linje med tid, kostnad og ytelse, og vi skal ha fokus på god leverandørdialog for å forstå handlingsrommet og utforme konkrete og ambisiøse klima- og miljøkrav. Relevante miljøkrav og -kriterier skal være en del av den tekniske kravstillingen, og vi skal etterspørre løsninger som minimerer avfall og muliggjør gjenbruk og resirkulering av materiell og materialer. Livsløpsvurderinger skal inkluderes i alle anskaffelser.

Som oppdragsgiver er vi ansvarlig for å kontrollere at våre leverandører oppfyller lønns- og arbeidsvilkår i henhold til Forskrift om allmenngjort tariffavtale og Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. Vi skal gjøre en risikovurdering av alle våre kontrakter og gjennomføre nødvendig kontroll.

Vi skal vurdere risikoen for brudd på menneskerettigheter i leverandørkjeden for alle våre kontrakter og utøve nødvendige tiltak og oppfølging basert på dette.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

Prioriteringen omfatter sirkulær økonomi og indirekte klima- og miljøpåvirkning fra anskaffelser og avhending av bygg og materiell til Forsvaret.

Dagens lineære økonomi forbruker naturressurser, genererer store mengder avfall og bidrar til tap av naturmangfold og økte klimagassutslipp. En sirkulær økonomi sørger for at avfallsmengden reduseres og at ressursene forblir i kretsløpet.

Den største delen av forsvarssektorens påvirkning på klima og miljø er indirekte, og kommer nettopp fra produksjon og leveranser knyttet til EBA, materiell, og tjenester som sektoren anskaffer, bruker og avhender. FLO SA er en stor innkjøper av varer og tjenester innenfor mange ulike innkjøpskategorier. Fordi vi er med hele veien fra anskaffelse til utfasing, har vi en unik mulighet til å påvirke hele livsløpet til det vi anskaffer.

Som en stor statlig innkjøper har Forsvaret et særskilt ansvar for å motvirke arbeidslivskriminalitet og skal så langt det er mulig hindre at useriøse og kriminelle aktører får tilgang til kontrakter. Her gjenstår det nøye kartlegging av våre risikoområder som vil danne grunnlaget for videre prioritering og tiltak.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, dyr, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Negativ klima og miljøpåvirkning
Overordnet mål :	FLO skal redusere forbruk, klima- og miljøpåvirkning, gjennom omlegging til sirkulær økonomi og bærekraftige anskaffelser.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Gjennomføringsåret 2023 - Frem anbefalinger og tiltak for å ivareta miljø og bærekraft innenfor anskaffelser. Miljø og bærekraft skal vurderes på lik linje med tid, kostnad og ytelse. - Innarbeid måling og rapportering av bærekraft i anskaffelser. - Utarbeid en plan for salg/avhending/gjenbruk av møbler/kvartermateriell, oversend til Forsvarsstaben (FST) for videre beslutning. - Gjenbruk/sirkulære innkjøp skal vektlegges ved innkjøp av møbler. - Utarbeid forslag til reisepolicy og bærekraftpolicy for fremsendelse til FST. - Revider og frem forslag til hvilken PBU som skal utdeles til "odel og eie".

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- FLO SA holder kurs i bærekraftige anskaffelser som skal gjennomføres av alle ansatte.
- Utvalgte bærekraftsansvarlige for hver avdeling er ansvarlig for å rapportere på avdelingens anskaffelser og formidle informasjon.
- Veileder for bærekraft i anskaffelser er under utarbeidelse
- Webinar for hele forsvarssektoren med fokus på forskriftendring (30% på miljø) gjennomfør i desember 2023
- Reisepolicy for Forsvaret er utarbeidet og fremsendt til Forsvarsstaben

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Perioden 2024-2026

- Fortsette å heve kompetansenivået innenfor bærekraftige anskaffelser og gjennomfør livsløpsvurdering før driftsanskaffelser.
- Reduser miljøpåvirkning ved å øke gjenbruk av driftsmateriell og kvartermateriell.
- Iverksett tiltak basert på revisjon av PBU til "odel og eie".
- Undersøk mulighetsrommet og iverksett tiltak for mer gjenbruk, reparasjon og vedlikehold av PBU.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Brudd på lønns og arbeidsvilkår
Overordnet mål :	Etabler risikobasert revisjonsprosess for å følge opp etterlevelse av lover og regler (compliance) i bærekraftsarbeidet hos FLOs leverandører
Status :	
Mål i rapporteringsåret :	Utarbeide en helhetlig og målbar plan med tilhørende rutiner og maler for oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår og menneskerettigheter i anskaffelsesprossene og våre allerede inngåtte kontrakter

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Grunnet ressursmangel har ikke dette arbeidet kommet godt i gang i 2023.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Målet videreføres i 2024 og vil være høyt prioritert.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Brudd på menneskerettighet i leverandørkjeden
Overordnet mål :	Kartlegge hvor det er høy risiko for brudd på menneskerettigheter i våre kontrakter og forsyningskjeder og innføre tiltak basert på dette.
Status :	Arbeidet er påbegynt
Mål i rapporteringsåret :	Gå igjennom porteføljen for aktive avtaler for å kartlegge risikoområder og kontrakter med høy risiko for brudd på menneskerettigheter.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Vi har utnevnt en ansvarlig for fagfeltet menneskerettigheter i bærekraftsgruppa, hun vil fungere som rådgiver inn i anskaffelser som berører bransjer med risiko for brudd for menneskerettigheter.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Få god oversikt over hvilke kontrakter og anskaffelser FLO SA har med risiko for brudd for menneskerettigheter og innføre tiltak basert på dette, samt få på plass prosessbeskrivelser og rutiner for kontraktsoppfølging på dette området.

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Vi har en godkjent handlingsplan for bærekraft og miljø, hvor miljø er berørt i fleretiltak. Vi skal blant annet øke kompetansen i organisasjonen, fokusere på sirkulær økonomi og klima og miljø vurderes på lik med tid, kost og ytelse.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Vi har en godkjent handlingsplan for Bærekraft og miljø, hvor miljø er berørt i fleretiltak. Vi har fokus på fossilfrie løsninger i alle våre transportanskaffelser. Et godt eksempel på det fra 2023 er anskaffelse av persontransport med fly hvor vi evaluerte på innfasing av bærekraftig biodrivstoff.

Lenke til forsvarssektorens miljø- og klimaregnskap: <https://www.ffi.no/publikasjoner/arkiv/forsvarssektorens-miljo-og-klimaregnskap-for-2022>

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Vi forsøker i våre anskaffelser å ikke ha landsdekkende kontrakter. For å redusere leveringstid og avstand. FLO SA utfordrer organisasjonen på om behovet heller kan dekkes gjennom mer sirkulære metoder enn anskaffelse av et nytt produkt.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Her har vi kartlagt hvilke anskaffelser som må være særlig i fokus og egner seg godt til sertifiseringsordninger. Vi samarbeider godt og tett med Miljømerking Norge og har flere og flere anskaffelser som stiller krav til sertifiseringer og merking av produkter.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Vi stiller krav at alle våre leverandører følger ILO's kjernekonvensjoner som inkluderer retten til fri fagorganisering.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikklser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Her har vi interne kurs og bevisstgjøring av egne arbeidere. I våre kontrakter har vi tydelige krav til hva som kreves og forventes av våre leverandører. Vi har også kontroller av økonomi og hvor våre leverandører har konto o.l.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Et godt eksempel for rapporteringsåret 2023 er at vi i vår bussanskaffelse satt som evalueringskriteriet innfasing av elektriske busser i 2022. I 2023 kom det en rapport som avdekket brudd på menneskerettigheter hos leverandører av elektriske busser i Kina. Kategoriene tok derfor kontakt med alle leverandører på kontrakten og ba dokumentasjon av deres aktsomhetsvurderinger i forhold til innkjøp av de aktuelle bussene. Leverandørens rapporter avdekket gode aktsomhetsvurderinger og gjennomførte tiltak.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåking av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

Seksjonssjef for hver kategori har det overordnede ansvaret for å overvåke effekten av tiltak som er iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade og negativ påvirkning. I anskaffelsen har alle involverte et ansvar. I kontraktsperioden er det kontraktsansvarlig som er ansvarlig for oppfølging av spesifikke tiltak iverksatt. Her benytter vi for eksempel egenrapporterings skjema utviklet av DFØ samt statusmøter med leverandørene.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

FLO SA fører ikke en samlet oversikt over oppfølging av leverandører. Vi vet at det stilles krav og kriterier til bærekraft i våre anskaffelser som følges opp etter behov.

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Forventninger og krav til leverandørene kommuniseres både i markedsdialog, leverandørkonferanser og i anbudskonkurranser.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktsoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Her har vi ikke kommet i gang.

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Har ingen da det fortsatt er umodenhet rundt dette i organisasjonen.

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Vi har dessverre ikke hatt mulighet til å ha fokus på dette på grunn av resursmangel og har dessverre store kompetansegap innenfor denne delen av OECDs aktsomhetsvurderinger.

Kontaktinformasjon:

Forsvarets logistikkorganisasjon Strategiske anskaffelser (FLO SA)
Amanda Stokkeland Asklien, Forretningsanalytiker, 94986466
asklien@mil.no